

Pirmasis pasakojimas
apie Gugi, smeiguolį
ir geležinius žmones

Gugis sliūkino tyliai, vis stabtelėdamas apsidairyti, išklausyti. Keliauti reikėjo tolokai – mat didieji žemuo-
gynai buvo prie pat žmonių kelio į Pagirius. Gugis, kaip
ir pridera padoriam kaukui, vengdavo tų diškių, tačiau tai
anaiptol nereiškę, jog žmonės jam nerūpėjo. Ir dar kaip rū-
pėjo! Jie jau buvo keletą kartų su Pukiu nulindę į Pagirius
(sužinotų tėvas – oi, kaip kailį išskalbtų!). Nenuoramos kau-
kaberniai taip pat pažvalgydavo ir kelią – juk žmonės taip
keistai rengdavosi ir tokių įdomių daiktų nešdavosi! Kai ką
ir pamedavo! Be to – nuo kelio sklido nemažas triukšmas –
čežėjimas, girgždėjimas, šnekų nuotrupos... Tad kaukui net
žemuogės nerūpėjo. Nubėgęs dar keletą sieksnių, jis prasky-
rė paparčio lapus, prisimerkę, kiek apakintas ryškios saulu-
tės, ir aiktelėjo. Kelias ir jo prieigos knibždėte knibždėjo!

„Tai bent!“ – kraipė galvą Gugis. Ne, tokių žmonių
kaukas dar niekada nebuvo regėjęs. Visi apsisiautę kažko-
kiais keistais apdarais – ilgais baltais, plevėsuojančiais nuo
kiekvieno krustelėjimo. Ant tų plonų tarsi vapsvų lizdai
apdarų kryžiuosiu du juodi brūkšniai. „Argi tai rūbas? –
stebėjosi kaukas. – Jį net sparvos prakąstų!“

Keistieji žmonės tuo tarpu erzeliavo, stumdėsi, ieš-
kojo minkštesnių samanų prisėsti, keletas puolė kapoti
krūmynų. Ir tuomet girios gyventojų akį patraukė dar

neįprastesnė trijulė, kuriai kiti reiškė visokeriopą pagarbą. Pirminis iš jų buvo jau senyvas, pražilęs, sukumpęs vyras, su giliai kaktoje įsirėžusiomis raukšlėmis. Jo akys neramiai bėgiojo, o kairioji ranka truputį virpėjo. Antrasis vyras – gerokai jaunesnis ir, kaip ir pridera jaunam, žengė drąsiai, pasitikėdamas. Jo stotas buvo tvirtas, tarsi iš ažuolo drožtas, o banguota barzda ir šviesūs plaukai vilnijo papūtus vėjeliui. Na, o trečiasis žmogus dėl trumpų kojų kiek juokingai krypavo. Tačiau skvarbus juodų it angliukai akių žvilgsnis bylojo: nepasitrauksi iš kelio – sumindys ir neatsigręš!

Tačiau ne akys, ne eisena ir ne barzda taip sudomino kauką – juk visa tai galėjo turėti kiekvienas žmogus ir netgi kaukas. Keista buvo kas kita. Vos sujudėdavo tie keisti balti apdarai, dviejų iš trijulės krūtinės sublizgėdavo!

„Nejaugi čia... geležiniai žmonės?!“ – sunerimo Gugis.

Tuo tarpu vyrai susėdo, keletas kitų padavė odines gertuves. Šviesiaplaukis įsišvirkštė į burną čiurkšlę ir užsikosėjo. Trumpakojis prabilo. Nesuprantama kalba!

– Lorde Douveri, na, ir kaip neišsverdate tame kiaute! Aš net marškiniuotas prakaitu srūvu – o jūs vargstate su šarvais. Atiduokite ginklanešiams, pasimėgaukite vėjeliu!

– O aš pritariu lordo atsargumui, – atsiliepė senis. – Pagonys – taiklūs šauliai, barone Dolčetai. Kartais geriau paprakaituoti, negu strėles tarp šonkaulių skaičiuoti.

– Niekis tas prakaitas, – atsiliepė jauniausias. – Dėl švento tikslo galiu ir paprakaituoti.

– Ir koks gi tas tikslas? – susidomėjo baronas.

– Viešpaties šviesa! Garbusis broli Heinrichai, jūs sakėte tiesą! Nenešti mūsų Viešpaties šviesos šiam kraštui yra nusikaltimas! Iš tiesų čia būtų galima nuveikti tiek, kad užtektų ne vienam palaimintojo gyvenimui!

– Oho! – išsišiepė Dolčetas. – Kaip riteriui – didingi planai!

– Juk būtų galima iškirsti šias pragariškas girias, nutiesti kelius, statyti Viešpaties namus, vienuolynus... Skelbti Gerąją Naujieną! – tarsi nepastebėjęs barono pašaipos, tęsė lordas.

– Garbusis lorde, to norėtume kiekvienas... – mažliai ištarė brolis Heinrichas. – Bet... Kol šiame krašte bus nors vienas gyvas pagonis, Dievo namai liepsnos, vienuolynai bus plėšiami, broliai dejuos, prikalti prie stulpų... Ak, negi mūsų garbioji brolija nemėgino skelbti Dievo žodžio jiems gražiuoju? Bet šėtono išperos tik šėtoną ir žino... Kad ir kiek mokytum vilką – vis tiek į mišką žiūri.

– Be to, garbusis lorde, šiame krašte knibždėte knibžda ne tik pagonių – jų girios, pilnos piktųjų dvasių ir kitokių nelabųjų, vargu ar leistųsi iškertamos. Bet nelabasis dėl to ir silpnas, kad be žmogaus jis bejėgis... Ar tiesą kalbu, broli Heinrichai? – pasisukdamas į bendraketelionį, tęsė kalbą Dolčetas, šypsodamasis lūpų kampučiu.

Vokietis mažliai linktelėjo:

– O taip, barone... Pamenu, kai dar buvau brolio Hinderio, amžinąjį atilsį jam, Viešpatie, ginklanešys, ėjom į žygį,

ir vėl pas samogitus¹. Kadangi turėjom slapta užpulti vieną pilį, tai teko kelyje naikinti kiekvieną, kad niekas nesutrukdytų įvykdyti plano. Ir pasitaikė mums ant kelio pagonių kaimas – nedidelis, koks tuzinas pirklių. Pamanėme – nėra laiko siūlyti krikštą, sukalbėsime maldas, kai niekas nebetrukdytų. Tačiau ką jūs manote – kaimo stojo ginti ne tik vyrai, bet ir bobos. Tačiau, pasakysiu jums tiesą, broliai, – ne vienam iš mūsų pašiurpo oda, kai pagonių raganius sukvietė į pagalbą piktąsias dvasias... Atlėkė iš miško visos tokios kailiniuotos, raguotos, vienos – pažeme, kitos – šakomis, ir puolė. Draskyt, kandžiot, plėšyt... Būrys mūsų tai didelis buvo, tačiau kaimą puolė tik kokios trys dešimtys vyrų, kiti skubėjo į priekį. Prisiekiu mūsų Viešpaties žaizdomis, mažai tikėjau paskalomis apie piktųjų galią, bet tąsyk jau maniau, kad gyvas nebesugrįšiu...

„Tik pamanyk, kaip įsirekavo“, – suniurzgė Gugis, mėginamas ką nors suprasti iš svetimųjų kalbos. Kol kas buvo aišku, kad senis kažkur įmerkė uodegą.

– Ordino tėvai moko, jog geriausias ginklas prieš pagoniškąją bjaurastį yra ne kalavijas, mat perkirsta dvasia atgyja su dvejopa galia, o malda, žegnonė, – įsikišo lordas Douveris.

– Garbusis lorde, žinome šias tiesas, – mostelėjo ranka Heinrichas. – Nejaugi manėte, kad nemėginome? Ir žegnojom, ir poterių kalbėjom, ir švenčiausiąsias relikvijas

rodēm – nieko nelabosios nepaisė, tik giesmės joms nepatiko... Betgi kiek prigiedosi, kai pagonys kaip pasiutę strėles leidžia, ragotines smeigia. Iki šiol atsimenu – vargšas brolis Hansas, teatinie jam dangaus karalystė, tik nustojo giedoti, dvasia kaipmat prakando pilvą ir į vidurius sulin-do... Liko lyg maišas gulėti visas toks pamėlęs, net pajuodavęs, matyt, nelaboji iš vidaus suėdė...

– Siaubinga, – linksėjo Dolčetas.

– Nepavyko tada ir riteriui Ausveliui, ak, kaip nepavyko... Pakėlė jį viena dvasia aukštai, virš medžių, ir paleido iš nagų... – lyg negirdėdamas tęsė Heinrichas. – Nukrito, kaip kiaušinio lukštas sudužo... O broliukui Georgui gyvam odą nugrauzė...

– Neįtikėtina!

Douveris žvilgčiojo tai į vokiečių, tai į italų. Bet pirmasis visai pasinėrė į prisiminimus, nes tik lingavo galvą ir kar-tojo: kaip baisu... kaip baisu..., o antrasis šelmiškai merkė akį jaunuoliui – tik pamanyk, tyčiojasi iš senojo vienuolio! Jaunasis lordas jau rengėsi sugėdinti nenaudėlį, bet čia pastebėjo, kad italo akys sustingo, lipte prilipusios prie durklo, kurį vaikiną ką tik išsitraukė ir vartė rankoje.

Iš tiesų – tėvo padovanotas kruopščios juvelyriškos ginklakalystės pavyzdys tiesiog spinduliavo magiška trauka: galėjai ilgą valandą žiūrėti, kaip saulės atspindžiai žaidžia ant senomis nepažįstamomis runomis puoštų ašmenų, kaip sidabrinės gyvatės kūnas rangosi

apie rankeną ir baigiasi galva, į kurią vietoj akių įstatyti du rausvą grėsmingą šviesą spinduliuojantys rubinai.

„Koks gražus smeiguolis!“ – Gugiui net seilė nutūso.

Tuo tarpu vyrukas lyg žaisdamas susmeigė durklą į samanas.

– Gražus daiktelis, – pagyrė Dolčetą, pasislinkdamas arčiau.

– O kaipgi, – pasididžiavo ką nors daugiau sakyti Douveris. Bet smalsumas nugalėjo.

– Barone, tai jūs netikite tuo, ką pasakojo brolis Heinrichas?

Italas krenkštelėjo ir atsiliepė pašnibždomis:

– Na, šio krašto miškuose visko nutinka... Tik duosiu vieną patarimą, lorde. Jeigu jus užpultų pagonių dvasia – neskubėkite jos žegnoti, poteriauti ar giedoti. Bijau, kad tai neišgelbės. Traukite ginklą ir drąsiai kirskite pusiau arba taip, kaip jums atrodo geriausia. O jeigu neramu – prieš žygį pašlakstykite ašmenis šventintu vandeniu arba į gertuvę vietoj jo vyno įpilkite.

– Barone, bet Bažnyčios tėvai moko...

– Mano jaunasis bičiuli, Bažnyčios Tėvai moko daug ko – taip pat nežudyti, – ištarė baronas. – O mes čia ateinam, nešini ugnimi ir kalaviju. Argi keista, kad vietinės dvasios mūsų nemėgsta?

– Bet, barone, ten gi – velnio išperos, negi su jomis nekovosim?!

– Kovosim, lorde, ir dar kaip kovosim. O dabar jums siūlau poilsio laiką – patylėti, pasimelsti. Kelias tolimas, vidudienis ilgas, Albiono ūkų čia nebus. Pasiilsėkime.

– Pasiilsėkime, – nenoriai sutiko jaunas lordas. Atsidusęs jis įkišo durklą į makštį, atrėmė galvą į pušies kamieną ir užsimerkė.

– Uhuhuhhh!.. – šiame urzgime tilpo viskas: pyktis, įniršis, įsiūtis, neviltis. Gugis jau seniai sekė, ką darys geležinis žmogus su tuo gražiu smeiguoliu, ir viltis, kad paliks jį įsmeigtą, buvo tokia didelė, tokia tikra... O dabar – še tau, kad nori, paslėpė, įbedė kažkur į save, nors neišleido nė garso. Et, toks grobis! Toks daiktas! Parneštų Kaukašlaitin – Pukis apsisiusiotų iš pavydo! Be to, tik taip galėtų įtikinti saviškius, kad matė geležinius žmones (o kad čia buvo sustoję būtent jie, Gugiui abejonių nekilo: bet kuris, bent kartą klausęs senojo Urkio porinamų istorijų, būtų tuoj pat supratęs, su kuo susidūrė).

Bet ką dabar daryti – nejaugi smeiguolis pradingo galutinai? Gugis vėl apsidairė, tikėdamasis rasti dar ką nors neįprasta, tačiau akies netraukė niekas. Tyliai ir atsargiai, tarsi per samanas šliaužiantis žaltys, Gugis prisėlino arčiau prie snaudžiančio žmogaus. „Ehė, tai juk smeiguolio galva kyšo“, – apsidžiaugė kaukas, pastebėjęs, kad tas blizgantis gyvis, matytas ant smeiguolio, dabar pusiau išlindęs iš kažkokios geležinio žmogaus ataugos.

